

SOČA, REKA, KI ZDRUŽUJE

uredil **Alberto Princis**

branja **Bruna Toffula** in **Marilise Trevisan**

in z maestrom **Manuelom Figeljem** na harmoniki

in **Olga Sosič** na flavti

GLASBA 1

BRUNO - Predstavljamo vam spomin na nekatere avtorje, ki so začutili dušo ozemelj in ljudstev v bližini Soče.

MARILISA - Soča (Isonzo) je naša skupna reka, katere vijugasti in čudoviti bregovi se razprostirajo nad morjem, dom raznolikih skupnosti: slovenščine, italijanske, furlanske, bisiaške in gradeške, vsaka s svojim jezikom. Tisto, kar smo nekoč imeli za "narečja", radi imenujemo tudi jeziki, ker ljudstva, ki znajo izražati in deliti misli in občutke s svojimi "narečji", pripadajo pravemu jeziku.

BRUNO - Radi poudarjamo, kako sta jezik ljudstva, četudi ne tako velikega kot slovensko, najprej oblikovala, ohranila in izrazila dva velika pesnika, Prešeren in nato Gregorčič . In enako se je zgodilo z italijanskim jezikom, ki so ga pred približno sedmimi stoletji ustanovili naši toskanski pisatelji in pesniki (Dante, Petrarca in Boccaccio): v obeh primerih jezik ljudstvu niso vsiljevale vojske in vojne, temveč kultura!

BRUNO - **Simon Gregorčič** (1844-1906)

V italijanščini je »Isonzo« moškega spola, medtem ko je v slovenščini »Soča« ženskega spola. Simon Gregorčič zato reko nagovarja, kot da bi bila njegova ljubljena.

ALL'ISONZO

Sei bella delle alture o linda figlia,⁽¹⁾ / graziosa
tra gli incanti del creato, / se il ciel, pei nubi irato,
non s'acciglia / sulle onde tue trasparenti e fonde. /
Sei bella delle alture o linda figlia, / Leggero è il
tuo fluire e saltellante, / simile al passo delle mon-
tanine; / sei pura come l'aria di alte cime, / sonora
come il canto vigoroso / di gioventù che qui tra i
monti vive: / sei bella o figlia dei pianori alpini. /
Rapir mi sento al rimirar quest'onde, / dall'acque
or verdi ed ora celestine, / in cui degli alti pascoli si
fonde / il verde col zaffir del firmamento. / Tu la
bellezza attingi alla rugiada / dei tersi cieli imma-
colati e insieme / ai rugiadosi fior della montagna,
/ - o bella figlia dei pianori eccelsi. / Per me tu sei
l'amica cara! E quando / dei cheti monti giungi al
pian rombando; / di casa mia sei la messaggera / e
di saluti cari sei foriera. / Con te il Signor, tra le tue
aree alture! / Come sonora e gaia tu risuoni, /
come agile rimbaldi mentre incedi / dei monti tra
le gorre, anfratti e salti. / Quando placata giungi al
piano, / perché al borioso tuo fluir rinunci? / Perché
ti espandi e ti fai lenta, / e la tua voce si fa triste e
spenta? / Così penoso ti è, sì ti contrista / l'addio ai
monti, di tue linfe culla? / Presenti di fluir presso le
tombe / che tombe di slovena stirpe sono? / E l'uno
e l'altro duolo il cuor ti fende. / In questo tuo dolore,
triste e lenta, / come una lacrima ti vedo immensa: /
ma anche così, qual lacrima, ancor bella. / Sei bella
delle alture o linda figlia / graziosa tra gli incanti del
creato, / se non si acciglia il ciel, pei nubi irato,
/ sulle tue onde trasparenti e fonde. / O misera! Su
te di già s'addensa / un uragano orrendo. Dal rovente
/ meridione verrà, con rio furore: / e infurierà per la
ferace piana, / che le tue linfe rendono fiorente. / E
quell'orrendo di non è lontano! / Sarà l'arco del ciel
su te sereno: / sulle tue sponde grandine di piombo, /
pioggia di sangue e lacrime a torrenti. / Si brandiranno
qui spietate spade / e l'acque tue andranno rosse al
mare. / E te disseterà dei figli il sangue, / e t'intor-

biderà sangue straniero. / Limpido Isonzo: allora
tu rammenta / del mio cuore un desiderio ardente:
/ quant'acque allor riposte troverai / su, in alto,
nelle nubi del tuo cielo, / e quante unir potrai su
pei pianori, / e le riserve dei fioriti prati: / tutte rac-
cogli e tutte giù trascina / e, di esse gonfia, scendi
al pian ruggendo. / E non ristare più tra anguste
sponde; / dagli argini tuoi balza con furore, / e lo
stranier, del nostro suol bramoso, / nei tumultuanti
gorghi annega.

MARILISA - Carlo Michelstaedter (1887 - 1910)

ALL'ISONZO

Dalle nevole gole, dai torbidi
monti lontani con lena rabida,
con aspro sibilo soffia la raffica,
rompe la densa greve nebbia,
stringe le basse grigie nubi
e le respinge in onde gravide.

Passa radendo sui pioppi tremoli
- sul nero piano incombe il peso
della ciclopica lotta dell'etere.
Ma a lei più forte risponde l'impeto
selvaggio e giovine del fiume rapido
cui le corrose ripe trattengono:
il suo possente muggito al sibilo

della procella commesce e il vivido
chiaror del lontano sereno
riflette livido, nell'onda torbida.

E al mar l'annuncio porta della lotta
che nebbia e vento nel ciel combattono,
al mar l'annuncio porta del tumulto
che in cor m'infuria quando la nausea,
quando il torpore, il dubbio, l'abbandono
per la tua vista, Argia, più fervido
l'ardir combatte e sogna il mare libero.

GLASBA 2

BRUNO - Giuseppe Ungaretti (1888 - 1970)

REKE

BRUNO - Oklepam se tega pohabljenega drevesa,
zapuščenega v tej vrtači, ki ima lenobo cirkusa pred ali po predstavi in
opazujem
tihi prehod
oblakov na luni.
Danes zjutraj sem se ulegel
v vrč z vodo in počival kot relikvija

Tekoča Soča
me je zgladila kot eden od njenih kamnov

MARILISA - Pobrala sem
svoje štiri kosti in odšla kot akrobatka na vodo
Stisnil sem se
k svojim oblačilom
Umazan od vojne
in kot beduin sem se sklonil, da bi sprejel sonce
To je Soča
in tukaj sem se bolje prepoznal, krotko vlakno vesolja
Moja muka
je, ko ne verjamem v harmonijo.

BRUNO - Toda tiste skrite
roke, ki me prepojijo, mi dajo redko srečo
Pregledal sem
obdobja svojega življenja
To so
moje reke

MARILISA - To je Serchio,
iz katerega so
ljudje v moji deželi morda
dva tisoč let črpali vodo, in moj oče in moja mati.

BRUNO - To je Nil
, ki me je videl rojenega in rastočega ter gorečega od nezavedanja na
prostranih ravninah

MARILISA - To je Sena
in v njeni motnosti
Zmešal sem se
in spoznal samega sebe
To so moje reke,
preštete v Soči

BRUNO - To je moja nostalgija
, ki sije v vsakomur, zdaj ko je noč, ko se mi zdi moje življenje kot
venec teme.

MARILISA - Celso Macor (1925 – 1998)

Ciampova cvetlica

BRUNO - Ta šimpanz iz uàrdina Jo nassi ogni àn ,
ziri 'l zîl, ki mi je dal barvo,
ampak se družì med začimbami in papavarjem
moj siari in stene
prin di vê odhod videl si me, lusôr ,
nihče ti ne more povedati , tam peraulis ch'a vevi di dî .
Cressût fin insomp dal pussibil ,
prin , ki me zoncìnira ,
tal madûr iz sflamiadisa iz ' zuina
pa ' fresis , da grem na trto
Jaz Ciali in Cianti in moji rončki cujéz
kad koncert skupine Uzzéi
devant od muraje od venciarjev iz Judrija .

Discolz taj plavušni agarji , ki jih imamo
do pomâ verdigris take vrstice iz blaufrenghisa ,
travanât verta , znoja , pantana ,
muza iz Fossaija neris ,
kot jaz.

Celo, celo, so cinkovi pravzaprav tu pais chel primerno ,
cinkov cent Vse to piše v knjigah, vsak San Martin.
Nonu , nonu , contadin , marengon e muini e ustîr ,
nasut avstriac , vendar brez vojvode ;
germanija iz Soldâza in Coi
in pisana kula ,
slindra v Galiciji, imbrenada razdelili ste
od cesarja , kakor ciaval tal comat ;
dirka, na katero naleti cun voziček in avtobus
in otroci in straz , ta kriura ,
cul ch'al ven odškodninski ;
rasa sacodad z vseh strani, ki gre in umira ,
rasa, ki ima ciato raztrgalec simpri gnos paroni ;
pretepena pasma , pasma, ki bo živela večno
tam feridis dai pampui mimo tampieste ;
rasa, ki kliče k zîlu , cunu dut cerkev

in par chist .

Tanti' ueris par nuja , nonu ,
in tako naprej voja , tu, di vivi in pâs ;
nazaj strissulis do ure od stelis za sc'calin v plui ,
z metlo iz stene ,
za tiaro,
vacia meti dongia ta stabilen .
Gnos paroni in ultini ,
ti si debeli vohun, nihče ne ve za Zeja :
ti ti savevis galeta in morarjev ,
splanisa , cuetisa in piviai :
ti si del preko sburita
Jessini krivdi mlini ,
glej klaf iz zakristije in iz ciampanisa ,
Sburtat par distant streets , cudumât
pai ti peciâz ,
peciâz : toliko rož in toliko pahljačev, quatri misteriji ,
in moj polez simpri prijatelj plevan .
Vecio barba me, comunist di rabia par duc ' i secui
iz Furlanije rit ciapiel v človeku, gobo palcev
in odstopa ,
trži, ti samo za Italijo: par vê name quemandât del .
Ne, ti kot debela che s' ciampâ , kakor jeur , gnot za gnotom ;
Nekoč je bilo kot preprosta ura ,
ta pas iz Francije knjižnica .
Navora dolgo življenje, tako dolgo , sprejmi me,
brado mi Avstrijec in Furlan ,
da si Muart Jean
Tam zgoraj, daleč stran ,
to sarês in tanc 'od mene sanc tal zimiteri iz Sannoisa .

Varuška, kmečka varuška , marengon , ustir ,
ostalo na moji mori sonce in fa fuea
v ' zornadis brez konca':
Klical sem te , danes je dan galete .
Vrnil se je v Sant'Antoni di Miggea , noâltris dva ,
vsak dan od do petka , brez trkanja ,
srečen ju pojdi z gore ,
kolaz tor dal cuel ' na man ta tô , par no sbrissà

in v ta Kakšna težava z mudonsko torto
kar je bilo vredno cias'ciela .

Galeta , formacija in vino, morja,
trije zornadiji al an cul cialt v butega
iz večnih knjig iz debizov iztrgati par strani .
Tata mê , muart zovin in živi maso:
ti ne kot korut daûr diskoteka končno ué
Polsa, kakor da ni velikega .
In vi, ljudje iz Furlanije : cista no jè dome
zgodba mene .

MARILISA - Na tem potovanju po Soči se želimo spomniti Celsa
Macorja z enim njegovih najlepših pesniških trenutkov, ki vam ga
bomo prebrali v treh različnih jezikih: italijanščini, slovenščini in na
koncu furlanščini.

MARILISA - POZNAŠ MOJO DRŽAVO?

Moja dežela,
vsaka hiša je hlev, in polja in polja in akacijevi nasadi za prijeten vonj
poletja. In vse je polno senc, ki prihajajo iz časa sanj. Moja dežela je
sanje. Rodi se, svetloba in pesem, ko pade tema.

MANUEL - SPOZNAŠ MOJEGA?

Moja vas ,
vsaka hiša en hlev ,
in njive in njive
in gozdiči akacije
za prijetno vonj poletja .
In vse je polno senc ,
ki prihajajo iz hiša sanj .
Moja vas je sanja .
Rhodes if, luč in pesem ,
Ko tema padca .

BRUNO - JE ME ZEMLJA NAJBOLJŠA?

V moji državi ima
vsaka hiša stojnico in ciampe

in ciampe
in boschetis agazza pal
. nasabon dal instat .
El dut 'l è fodrat di olmis
ch' a vègnin dal timp dai suns .
Al me païs 'l je sonce .
Al nas , lusôr in ciant ,
ko je temno .

GLASBA 3

MARILISA - Reka se rodi iz materinega izvira, tam zgoraj, in teče okretno, mlado in zato pogosto silovito ... nato se zavije in sledi skalam, dolinam in poljem, dokler se ne razširi, včasih počasneje, proti svojemu cilju: skrivnostnemu in velikemu očetu, torej morju, ki ga človeška norost dela bolnega.

BRUNO - Naša ljudstva že stoletja živijo skupaj s Sočo, s svojo zgodovino in običaji. Obe ljudstvi sta močno trpeli zaradi tragičnih dogodkov poznega devetnajstega in dvajsetega stoletja, od nacizma (vključno s katoličani in Judi za Slovence) do težkih dni Titove jugoslovanske okupacije. Zaradi teh žalosti so bili odnosi dolga leta zelo nezaupljivi, težki in celo sovražni. Nato se je počasi in z obojestransko modrostjo vse razrešilo v novo bratstvo.

MARILISA - Leta 1991 je novo nastali slovenski narod ponovno pridobil dostojanstvo in identiteto, njegov vstop v Evropo pa je pripomogel k uveljavitvi kot del skupne usode. Seveda je današnja Evropa morda veliko manj popolna, kot si je sprva predstavljala, a kljub temu že desetletja ostaja garant miru in splošne blaginje, ki sta bila takrat skoraj nepredstavljiva.

BRUNO - Danes, ko Nova Gorica in Gorica skupaj praznujeta evropsko prestolnico kulture, se moramo vprašati, zakaj sta dobili to priložnost. Pobrateni mesti, ki imata različno starost, sta danes simbol obnovljenega bratstva, miru, ponovno odkritega brez vojsk in sil, le s počasnim medsebojnim priznavanjem identitet in pravic do obstoja. To je prava Evropa.

GLASBA 4

MARILISA - Namen tega dogodka je, da slišimo glasove teh naših dragocenih dežel ... meje, ki prej ni obstajala, vsaj v času Avstro-Ogrske, nato se je pojavila med nacistično-fašističnim režimom in v povojnem obdobju, v zadnjih desetletjih pa je z novo Evropo izginila po volji njenih državljanov.

BRUNO - Naša ozemlja so se danes, skozi neizmerne stiske in bolečino v preteklosti, počasi spremenila v gospodarje miru, delitve in vljudnosti ... Sedaj bi radi prebrali kratek odlomek, ki ga je v italijanščino prevedel slovenski pesnik in novinar.

MARILISA - Jurij Paljk

MARILISA - Rodila sem se kot jugoslovanska državljanica, slovenska državljanica sem postala pred desetimi leti, želela sem, da bi tudi moji otroci, ki so italijanski državljani, imeli slovensko državljanstvo. Kakšna zgodba, ljudje! Štiri generacije, štiri različne države, ista stoletja stara hiša v Žabljah : ista, isti jeziki, ista bogata kultura, isti duh Ogleja, isti široki duh Gorice! Kakšna zgodba, ljudje! Naša skupna zgodovina. In kako bi lahko kogarkoli sovražila, če v svojem domu nisem nikoli slišala niti besede proti komurkoli druge narodnosti kot svoje? Ampak kako bi lahko kogarkoli sovražila, če se je stric, preživeli iz Dachaua , poročil z Avstrijko, ki ni vedela, da ima slovenska stara starša iz Koroške? Rodila sem se v Gorici, živim kot Goričanka, vesela sem, da sem to. Živim svobodni duh Gorice, Görtza , Gurize , Gorice in matere Ogleja, Ogleja , Ogleja .

BRUNO - Zdaj nadaljujemo to potovanje, ki sledi naravnemu toku reke Isonzo (Soče) do morja in jezikom, s katerimi so se drugi sodobni in moderni avtorji izrazili v svojih literarnih delih.

ROČNO - Alojz Gradnik (1882–1967)

BRDA

Še naša tu glasi se govorica,
še svojemu so rodu srca verna,
še čitajo tu pesmi se Prešerna,
še nada je v bolesti pomocnica.

Še so ponosna mračnoresna lica
in še je žalost v srcu neizmerna,
ko kraj Podgore, Pevme in kraj Mirna
se v nočni luči zablešči Gorica.

Bo še živel naša tu beseda?
Bo še med brati sladkomila vez?
Ne bo nikoli bratu brat krvnik?

Srce vprašuje, trepeta in gleda
na tri strani, tam že odprt je jez:
Koprivno, Rutarji in tam Ločnik.

RJAVA

COLLIO

Qui si parla ancora la nostra lingua, / è ancora fedele alla sua origine il cuore, / qui si leggono ancora i versi di Prešeren, / è ancora di conforto nel dolore la speranza. // Ancora è fiero il viso schivo / e ancora smisurata è nel cuore la tristezza / quando ai margini di Piedimonte, Piuma e Merna / nella luce della notte Gorizia risplende. // Per quanto ancora sarà viva, qui, la nostra lingua? / Sarà ancora dolce tra fratelli il legame? // Un fratello non sarà mai carnefice di suo fratello? // si chiede trepidante il cuore guardando / in tre direzioni, là dove già un varco si schiude: / Capriva, Ruttars e laggiù Lucinico.

MARILISA - Ljubka Sorli (1910-1993)

ROČNO

MISELMOJA

Misel moja, romarica tiha,
med goré v domači svet potuje.

Mnogo upa, mnogo pričakuje,
med veseljem in boleščjo niha.

Z njo na pot srca gre hrepenenje,
do globine je od njega bolna,
sladkih sanj iz mladih dni prepolna.
Oh, in skoraj skoraj že jesen je ...

Misel moja vse bo preletela,
ves planinski raj za hip objela,
od Škrbine, Mengor pa do Krna.

Bistra Soča, v soncu nit srebrna,
pesem bo kot nekđaj zašumela –
v meni speči ogenj razplamtela.

MARILISA -

IL MIO PENSIERO

Il mio pensiero, muto pellegrino, / tra le montagne
vola, verso casa. / È pieno di fiducia e di speranza, /
oscilla tra la gioia e il dolore. // Insieme a lui, l'ane-
lito del cuore / si mette in viaggio. L'animo si strugge
/ nei dolci sogni dei di giovanili. / Ma già l'autunno
incalza imminente... // Il mio pensiero volerà dovun-
que, / abbraccerà quel paradiso alpino, / Škrbina,
Mengore, Krn - luoghi amici. // Il filo argenteo del
fiume Isonzo / mi canterà la sua canzone antica - /
svegliando il fuoco che mi dorme in seno.

BRUNO - Silvio Cumpeta (1933 – 2020)

Troppo - lo so -
credetti alle parole
e poco alle cose.
Ala vogliosa demmo
alle parole
perché ci portassero
fuori di noi,
e ci cingessero
per fonderci
in una sola cosa.
Corpi amati cadono
lontano da noi.
A questi gelidi
connubi di parole
ci porta il tempo,
che non ci volle
stroncicare all'alba, infanti
o taciturni amanti.

MARILISA

Il mondo scoppierà,
Pietro, a forza
di narrarsi - se
ripete, demente, sazio
la sua storia.
Agogno cecità, mutezza,
ma mi rinarro
il bieco mio
dolore infimo.
Sai quanto ci disturbano
i silenzi interrotti, ripresi,
i rumori ossessivi,
i tonfi, i tanfi ...
Ma chi l'udirà, fratello,
l'altissima, finale
deflagrazione?

BRUNO - Alberto Princis

Non so se rispondo al che mi chiedi.
Mi ricordo bimbo in riva all'Isonzo.
Ascoltava i miei segreti
toccandomi veloce
i piccoli piedi addormentati?

Forse non è dell'amore
esaudire i sorrisi,

non è dell'amore
guardare negli occhi
l'acqua corrente.

GLASBA 5

MARILISA - Francesco Tomada

ITALIJA (JE GRANATNO JABOLKO)

V življenju sem kupil in presadil samo eno drevo.
granatno jabolko

Izbral sem kotichek vrta
od koder se vidi gorski obroč
od San Gabriela do Nanosa
ta grb je bil Italija, nato Jugoslavija in nato Slovenija
bila je dežela bolečine in zamer

Meje naj bodo kot obzorja
ko se premakneš, se premaknejo tudi oni
če se ustaviš, nehajo šteti
ampak vedno te ob njih občudujem, kot da si v samem središču sveta

in domovina je tam, kjer
moški posadi granatno jabolko

in lahko čakajo, da pojedjo sadje .

BRUNO - NIČIGARNA ZEMLJA (*brez moških konec*)

Tukaj

Med prometnima znakoma »Italija« in » Slovenija «

tukaj

na železniškem nasipu

grmi rastejo

bili so mladi, bili so semena

imeli so potrpljenje in korenine, da

objemi to deželo

ki smo ji nekoč rekli *nikogaršnja*

zdaj je to njihova zemlja.

BRUNO - Marilisa Trevisan

MEJNA ČRTA

MARILISA - Življenjepis iz arije

vetra November

kar razjasni moje zapise

in naredi poslanstvo oblike

luska scarmida zughì de ciaro -scuro

Pil je iz Umbrije

razbit do dna , kjer si

' kjer sanje umirajo'

tam bo strussio

na starodavnem kvadrat Zinbulo

Zberem kamne samote

zvečer sem slanbra descosola prepričanja

če disvidrina reference

kot bele kosti

Barbina je bila jezik

ampak igranje kart ti je dalo vizijo

čutnih živcev

dati človeka na lopato
srce v sebi je zahrumel
kot ton triàce
danes diha ime ' na enotnost
ta schiribizi de nui a refoton
' kjer skrilavec pokriva
fufigna luse al ziel
dim iz dimnikov
ta zimska ruša je
na sivih cestah
stravirada z obale
ampak kateri upanje xe
katarze čudovit in hčerinski
ta dan masaže razlikovanje
ta odlagališče zitija

inbozade sprezija in vardadure

Pojem ljubezni, ki je ni več
in izziv je uresničen
na sdrumu lute
preklica fià
na zimigada de oci suazadi
dima Španca
in cunfin cigan kjer se distancira
kako ko smo izgubili zmaja
ta'l Jaron de l' Isonz
in grudice veliko zemlje
hribi bolečine
piera na pieri
kret na kret
za pohod na Monte del Cor
danes povzročča obup
ampak se zdrzniti Lora
zvečer essarški gioldàr
in cundurar .

BRUNO - Ivan Crico

LISONZ

MARILISA - Avtor Giaroni Ničesar ti ne pošiljam ,
logotipi liserta vohunjenje , kjer je kodul
če zasluži ravnotežje ' nzeà de ziti. Dvajsetega
fant se je ' ndulzisse WHO vonj fiéul
pirantonov ; tam v cau , smagnada
iz Ciara , gozda Zente , Polska
zidìna , brez čakanja . Pozabljanja
Zame zapisujem , da se zdaj poznam
čigar prevaranti, ki so na višini - virtindo šale -
vidim npia mostu proti bleščecemu mreža

BRUNO - In zdaj zaključimo ta branja z dvema izjemnima pesnikoma,
oba rojena ob morju, v katerega se izliva Soča, v Tržaškem zalivu, ki se
nato, tako kot Jadransko morje, meša sladko vodo s soljo ali slanico,
nadaljuje proti jugu, dokler ne doseže večjega, manjšega in bolj
tragičnega Sredozemlja.

BRUNO - **Biagio Marin (1891-1985)**

MARILISA

La vita xe fiama
e duto la brusa
el fior su la rama
el sol che sul fior el se pusa.

Ardor e sinisa se alterna
la fiama la crea e la distruse,
al dolor la vita conduse
ma la zogia, dopo, xe eterna.

No' esiste una vita
de là de 'sto fogo
de là de 'sto zuogo
de vanpe e de sènere sita.

El fogo xe grando
el lumina i sieli sirini
el scolda, a rimando,
i cuori, per duti i matini.

'Na vanpa, una sola,
in duto 'l creato:
me vardo beato
comò che la svola.

Me sè quel che me toca:
muri, 'ndâ via
mentre t'ha in fior la boca,
de bon odor 'na scia.

I prài fiurisse de narcisi
e l'erba s'alsa al vento
in dolse ondesamento,
ofrendo ai puti paradisi.

Vardo confuso
la gran festa de magio,
me, solo escluso:
triste, za in viaggio.

GLASBA 6

BRUNO - **Umberto Saba** (1883 – 1957)

Uliks

V mladosti sem plul
vzdolž dalmatinske obale. Pojavljali so se majhni otoki, podobni
valovom, kjer je počivala redka ptica, osredotočena na plen, prekrita z
morskimi algami, spolzka, lepa na soncu kot smaragdi. Ko sta jih plima
in noč izbrisali, so se zavetrna jadra zavila še dlje na morje, da bi
ubežala njeni grožnji. Danes je moje kraljestvo tista nikogaršnja
zemlja. Pristanišče
prižiga svoje svetilke za druge;
moj neukročeni duh me še vedno potiska na morje in bolečo ljubezen
do življenja.

MARILISA – Za zaključek tega koncerta poezije in glasbe bi vam radi prebrali besedilo, ki ga je Alberto Princis , kurator izbora besedil, posvetil Soči in morju.

BRUNO - STVARI, ALI SEM BIL ...

Bil sem mrtvi in živi na Soči,
krvavo rdeča od vojn in svetlih vin
premočen in preklet, z veliko eleganco.
Bil sem njegov neizmerni smaragd
dano premaganim in idiotom.
Kot fant sem bil vnema ruja
sredi vrtač suma
in zastrupljene jagode
ljubljenega in tako nerodovitega ali skopuškega Krasa.
Bil sem kuga pohlepnih vetrov
v strtih čustvih in v luči pustolovščin.
Bil sem nekaj in hkrati nič,
raztreseni in tihi tu in tam:
Bil sem blede gledališče priložnosti
in mračne vročice, nekoristne nedolžnosti.
Bil sem tudi grenak in sveti glas
besede, ki se ne zaveda, da ji je mar
ali samotno božanje, bil sem njen tok
buren pogled name, skoraj
kava z mlekom za gorski dež
o, bistra in lačna morja, ki me čaka,
tisti iz Grada z njegovim jeznim oblakom
ampak dobro in počasi: in zdaj sem njegov,
z nasmejano rano in roko, ki jo išče,
gola in brez peska peščene ure.
Navsezadnje, dragi Isonzo, morda nisem bil vedno tvoj
tiste zdrave in polne, nabrekle ljubezni ... ali pa samo

mimo gre suh ljubimec, kot ti.

Pripadam tebi in tebi tako ali tako: in ni še pozno
če se pogledi in čutila srečajo:
mi smo skrivnost najine ljubezni
brezskrben in nepremišljen ...
Smo nepričakovano sonce tople zime.
Ampak jaz sem bil morje, samo morje, in to vem
sveže in slano poljublja moj sončni zahod.

GLASBA 7 FINALE